

GUK

Gymnázium Univerzity Karlovy

Univerzita Karlova

Gymnázium Univerzity Karlovy

Základní informace o projektu

Redaktor: doc. RNDr. Jarmila Novotná, CSc.

Praha, březen 1993

Koncepce osmiletého Gymnázia Univerzity Karlovy

Gymnázium Univerzity Karlovy (dále GUK) bude modelovou školou pro poskytování všeobecného gymnazijního vzdělání formovaného ve spolupráci s odborníky z fakult UK.

K již existujícím modelům škol jednostranně zaměřených na jeden až dva obory je tu připravován typ, ve kterém mají vazby s fakultami UK umožnit rozvíjení co nejširšího spektra hlubších zájmů studentů. Cestou k tomu cíli je maximální časová i obsahová redukce povinné výuky ve všech předmětech bez výjimky. Tato minimalizace vytváří široký prostor pro další vzdělávání studenta jak ve větvené volitelné školní výuce ve všech předmětech, tak i pro případné hlubší zaměření jeho činnosti mimo školu. Skutečnost, že budou v povinné výuce komunikovat studenti s rozmanitým zaměřením, bude mít nepochybně pozitivní vliv na jejich vyvážený intelektuální vývoj.

GUK je státní školou. Profesorský sbor GUK pokryje celou kmenovou výuku, zatímco spolupracující pedagogové z fakult UK se v případě potřeby budou podílet na volitelné složce výuky.

Vazba univerzitních fakult s GUK však není pouze jednosměrná, ale má i zpětný dosah. Fakultám UK se nabízí možnost aktivně se podílet na procesu hledání a stanovování koncepce a obsahu středoškolské výuky a na ověřování zvládnutelnosti vymezených standardů, z nichž je pak nutné vycházet při tvorbě studijních plánů na vysokých školách.

Základní období povinného kursu

Základní povinný kurs ve všech vyučovacích předmětech či skupinách předmětů bude rozdělen do čtyř období rozdílných jejich zaměřením.

Adaptace

Adaptační období je zaměřeno jednak na sjednocení a upevnění vědomostí a dovedností, které studenti získali na základní škole, jednak na postupné vytváření jejich aktivního přístupu k vyučovacím předmětům na GUK. V tomto období musí být zachycen a dále rozvíjen jejich kladný vztah k vyučovacím předmětům, který si studenti většinou ze základní školy přinesli, a vytvořeny podmínky pro to, aby studenti poznávali užitečnost těchto předmětů pro život.

Nižší gymnázium

Upevnění kladného vztahu studentů k vyučovacím předmětům v tomto období závisí více než kdy jindy na kvalitě poznávacího procesu, na kvalitní a fundované práci učitele.

Vyšší gymnázium

V této fázi se dosud vytvořené předpoklady prohlubují a rozšiřují, a to i ve vazbách povinné výuky na výuku volitelnou – jak vhodnými formami skupinové či individuální práce v týmech, tak metodami aktivního samostatného a tvořivého studia.

Oktáva

Jde o období intenzivní přípravy studentů k maturitní zkoušce, a proto shrnutí a utřídění získaných poznatků a osvojených pracovních postupů bude významně vázáno na všechny předměty maturitní zkoušky s dominantním zaměřením na zájmové vyhranění maturanta (maturitní práce).

Rozšiřující kurs

Tato část výuky je zaměřena na upevňování a další rozšiřování poznatků v přímé vazbě na povinnou základní část, aniž by docházelo k předbíhání výkladu učiva proti

plánovanému časovému sledu. Studenti budou mít možnost rozvíjet svoje individuální schopnosti v souvislosti se svými konkrétními zájmy.

Rozdělení počtu hodin pro jednotlivé předměty

Ročník	1	2	3	4	5	6	7	8
Český jazyk	4	4 2	3 2	3 2	3 2	3 2	3 2	3 2
1. cizí jazyk	3 3	3 4	3 2	3 2	3 1	3 1	3 1	3 1
2. cizí jazyk	0	0	3 2	3 2	3 0	3 0	3 0	3 0
Dějepis a společenské vědy	4	2 2	2 2	2 2	2 2	2 2	2 2	0 4
Zeměpis a ekologie	2	2 2	2 2	2 2	2 2	2 2	2 2	0 4
Fyzika a chemie	2	2 2	2 2	2 2	4 ¹ 4 ¹	4 4	4 4	0 4
Biologie	2	1 2	1 2	1 2	2 2	2 2	2 2	0 4
Matematika	3	3 2	3 2	3 2	3 2	3 2	3 2	3 2
Tělesná výchova	2	2	2	2	2	2	2	2
Estetická výchova	3	3 4 ²	3 4	3 4	3 4	3 4	3 4	3 4

¹ 2 hodiny fyzika, 2 hodiny chemie

² 2 hodiny hudební výchova, 2 hodiny výtvarná výchova

3 ... hodiny kmenové povinné výuky

2 ... hodiny rozšiřujícího kursu

Bude nabízen bohatý výběr nepovinných předmětů, např. 3. cizí jazyk (latina nebo jiný jazyk), náboženství, filosoficko-psychologická propedeutika, sport, výpočetní technika, technické kreslení a deskriptivní geometrie a další.

Koncepce jednotlivých předmětů zařazených do základního povinného kursu

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Jazyková složka předmětu směřuje v nižších ročnících studia především k tomu, aby student byl dobře vybaven dorozumívacími dovednostmi a schopnostmi, které jsou základem a podmínkou jak pro práci s krásnou literaturou a pro vlastní studium jazykových jevů, tak pro studium ostatních předmětů. Výchova ke kultivovanému dorozumívání bude úzce svázána s všedními i kulturními potřebami žáků: s produkcí vlastních textů a s prohlubováním porozumění textům cizím, aby práce s jazykovými jevy ve škole nebyla samoúčelná. Obohacování slovní zásoby i hlubší poznávání gramatiky zprvu vyplývá především z potřeby výstižně a sdělně se vyjádřit, dorozumět s ostatními, později, v třetím bloku studia (od kvinty) je student seznamován s jazykem systémově: chápe souvislosti jazykových jevů navzájem, poznává stavbu jazyka i vztah jazyka a skutečnosti. Výuka praktické gramatiky je tedy založena více na studentově zkušenosti z produkce i recepce textů, na analogiích a na používání příruček než na odborném výkladu. Vlastní výklad pak může lépe sloužit k rozvoji abstraktního myšlení a získávání nadhledu v užívání jazyka.

Literární složka vyučovacího předmětu český jazyk a literatura je budována v součinnosti se složkou jazykovou a předměty esteticko-výchovné povahy na bázi čtenářsky interpretační, literárně komunikační a esteticky tvořivé (ne na bázi reproduktivně paměťové a faktograficky encyklopedické).

Výchozím bodem literární výuky je obvykle zážitek a prožitek z četby, poslechu či zhlédnutí literárního uměleckého díla. Jeho uvědomělá recepce je podnětem k dialogu nad dílem, k výměně názorů na ně, k pozornému naslouchání druhým, obhajování vlastních názorů. Dialog je zároveň prostředkem či impulsem k tvorbě vlastních osobitých soudů, k rozvoji formulačních, studijních a aplikačních dovedností. Organickou součástí literární výuky jsou transformační, modifikační a produkční aktivity esteticky tvořivého a scientního charakteru. Při těchto aktivitách jsou funkčně využívány literárněvědné poznatky a metodické postupy. Poznávání literárních textů a literárního vývoje, osvojení si literárněvědných poznatků, rozmanitá tvůrčí práce s literaturou sleduje nejen rozvoj studentových vlastností vzhledem k literatuře, ale také a zároveň i ve vztahu k studentově vlastní osobnosti (zvl. jde o schopnost objevovat svět a poznávat sebe sama, vytváření a uvědomování si vlastní identity, snahu po sebeuplatnění, respekt k názorům druhých ap.).

Výuka českého jazyka a literatury předpokládá členění do čtyř specifických, ale zároveň kontinuálních bloků.

Prima a sekunda

Výuka se soustředí na tyto aspekty: vytvoření schopnosti účinného a přiměřeně věku odstíněného řečového chování a čtenářských aktivit. Jde o: pozorné a citlivé vnímání, poznávání slyšeného i psaného textu neuměleckého i specifického textu uměleckého; věcné a souvislé vyjadřování v základních komunikačních situacích a sdělování vlastních názorů na přečtená díla a vyjádření prožitků z četby; rozvíjení vyjadřovacích a dorozumívacích schopností, schopnost vhodně volit útvar národního jazyka, rozlišovat slohový ráz projevu a specifičnost věkově adekvátních literárních žánrů; zejména v primě se napravit pravopisné a základní gramatické obtíže a komunikační nedostatky z předcházejících ročníků školní docházky, probudí se ochota k bohatšímu a odstíněnému komunikování a k vnímavosti

vůči neuměleckým i uměleckým komunikátům; prohloubí se pozitivní vztah k četbě přiměřené věku, potřebám a individuálním zájmům studentů a studentek.

Tercie a kvarta

V jazykové složce se výuka soustředí na produkci a vnímání ucelených mluvených a psaných projevů a citlivou identifikaci užitých slohových záměrů a postupů. Materiálem k výuce budou mnohdy texty určené k transformacím (slohovým, útvarovým). Ve vlastních projevech i při vnímání literárních a běžných textů studenti zdokonalí svou schopnost zaujmout a vyjádřit vlastní názor, obhájit svou myšlenku v dialogu (diskusi, polemice), a také poznat, od svého odlišit a respektovat postoj a názor cizí. Tyto schopnosti budou ovšem vždy spojeny s identifikací příslušných jazykových prostředků, jimiž se v textu vyjadřují.

K produkci složitějších mluvených a psaných projevů se studenti naučí specificky ovládat a využívat slohově odstíněných jazykových prostředků (pojmenování i syntaktické stavby) a seznámí se s prostředky nadvětné syntaxe, komunikačními (výstavbovými postupy, organizací tématu). Ve vlastních projevech se dále rozšiřuje slovní zásoba o pojmenování odstíněná věcně i slohově, o slova cizího původu, studenti se zdokonalí ve výstižnosti i přesnosti pojmenování, jak věcné, tak expresivní a emocionální. Výsledkem studia jazyka v tomto bloku bude schopnost napsat osobitý, jazykově správný (ve smyslu slohové i komunikační vhodnosti i gramatické spisovnosti) a myšlenkově samostatný esej.

Základem výuky v literární složce zůstane i nadále intenzivní četba literárních uměleckých textů přiměřených věku, potřebám a individuálním zájmům pubescentních čtenářů a čtenářek. Specifickým rysem čtenářské orientace bude dokončení kontinuálního přechodu od intencionální četby pro děti a mládež k četbě pro dospělé a ke klasické literatuře při respektování individuálních specifík jednotlivých studentů a studentek.

Výrazně se posílí aspekt interpretační, transformační a esteticky tvořivý. Výuka bude respektovat a podporovat individualitu studentů nejen při výběru četby, ale i při interpretačním či transformačním a modifikačním přístupu k dílu (při žánrových a jazykově slohových variacích a adaptacích textů ap.).

Vedle respektování plurality funkcí literárních textů bude kladen důraz na scelující funkci estetickou. Při interpretacích, modifikacích a transformacích textů budou funkčně využívány zejména poznatky literárněteoretické.

Kvinta – septima

Výuka se soustředí na rozvoj intelektu, a proto nabude odbornějšího a systémového rázu.

V literatuře to znamená prohloubenější vhled do teorie a nově do historie literatury, v jazyce do systému národního i spisovného jazyka. Na základě vybudovaných komunikačních dovedností a prohloubené jazykové vnímavosti se studenti dostanou k soustavnému chápání literatury jako procesu, v němž se návazně i paralelně vyvíjejí umělecké koncepty, proměňuje chápání estetických kategorií, přesunuje centrum estetického zážitku atd. Literární složka tu bude velice těsně spolupracovat s ostatními estetickými výchovami s cílem proniknout k historickým znalostem kulturního vývoje. Literární text je zde chápán jako kulturní fenomén. Byl-li v předcházejících blocích kladen důraz na text, je nyní akcentován kontext.

V jazyce se explikují a usoustavní poznatky o jazyce (dosud získávané především nikoli popisem, ale v praktickém používání jazykových prostředků). Kromě poznatků o útvarovém a funkčním členění národního jazyka se studenti budou obírat sémantickou a syntaktickou stavbou věty, ve světle funkčním i hodnotovým získají přehled v otázkách

jazykové kultury. V tomto bloku se hlouběji seznámí se systémovými rysy tvarosloví i s důvody pro odlišnost spisovných a nespisovných prostředků gramatických (vč. tvaroslovných).

Oktáva

Poslední ročník se soustředí na tvořivé využití nabytých schopností i znalostí a na dosažení vyšší komplexní úrovně syntézy. V jazyce bude profesor vybírat různé umělecké i praktické komunikační činnosti (tvořivé psaní, kritika, esejistika, řečnictví, ...), v literatuře bude příležitost projít některé žánry, témata, styly ap. od současnosti do minulosti ap. Důraz je kladen na naprostou jazykovou i čtenářskou a interpretační samostatnost studenta. Blok je předstupněm jeho praktické komunikační činnosti po maturitě.

Rozšiřující kurs

Rozšiřující kurs bude úzce navazovat na kurs základní a bude jej prohlubovat s akcentem na individuální zájmy a dispozice studentů. Důraz bude kladen na zvyšující se míru samostatnosti studentů a prohloubenější vhled do systému jazyka a literatury, jejich specifčnosti a funkcí v životě jednotlivce i národa.

CIZÍ JAZYKY

Nedílnou součástí absolventova jazykového vzdělání a celkového kulturního rozhledu i připravenosti jak na praktický život, tak na další studium tvoří vedle znalosti češtiny a české i světové literatury také náležité ovládnutí přiměřeného počtu cizích jazyků. V učebním plánu osmiletého studia jsou proto zařazeny tři cizí jazyky, a to v takovém rozsahu a rozvržení do jednotlivých ročníků, aby byly respektovány psycholingvistické zákonitosti ovlivňující efektivnost cizojazyčné výuky. Vzhledem k tomu začíná výuka prvním cizím jazyku v primě, druhému cizím jazyku v tercii a třetímu (nepovinnému) jazyku v kvintě, přičemž u všech tří je patřičná hodinová dotace odstupňována podle stanoveného cíle každého z nich.

K o n c e p c e učebního plánu a cílů cizojazyčného vzdělání směřuje k tomu, aby byl absolvent připraven v p r v n í m cizím jazyce na úrovni požadavků *státní všeobecné jazykové zkoušky*, v d r u h é m cizím jazyce na úrovni požadavků *státní základní jazykové zkoušky* a aby jeho znalosti t ř e t í h o cizího jazyka tvořily spolehlivý základ pro jejich další rozvíjení. (Viz vyhl. č.526 MŠMT ze dne 10. 11. 1992 o státních jazykových školách a státních jazykových zkouškách.) Přiměřená znalost třetího jazyka, především l a t i n y, je žádoucí zejména pro absolventa hodlajícího pokračovat ve studiu na kterékoli vysoké škole univerzitního směru. Kromě toho zmíněná koncepce cizojazyčné přípravy perspektivně umožní absolventům získat na základě příslušných mezinárodních zkoušek j a z y k o v é o s v ě d ě n í platné v rámci Evropského společenství (např. *ICC – International Certificate Conference*, popř. připravovaný Evropský jazykový pas – *Language Passport*). Pokud jde o úroveň znalosti p r v n í h o cizího jazyka, měla by schopnému absolventovi osmiletého studia na GUK umožňovat přístup k eventuelnímu studiu v zahraničí, jak to odpovídá perspektivním možnostem v rámci celoevropské a celosvětové spolupráce v této oblasti.

Cíle cizojazyčné výuky

– **První cizí jazyk** – povinný (angličtina, němčina nebo francouzština) počínaje *primou* až do *oktávy*

C í l e m výuky prvnímu cizímu jazyku je umožnit studentům, aby si osmiletým studiem zvoleného cizího jazyka osvojili:

a) aktivní znalost lexikálních jazykových prostředků v rozsahu nejméně 4 000 frekvenčně důležitých jednotek a frazeologických obrátů, dále pasivní znalost nejméně 800 dalších jednotek a obrátů, jakož i aktivní znalost všech důležitých gramatických jevů cizího jazyka nezbytných k produktivní ústní a písemné komunikaci, navíc pak pasivní znalost dalších jevů gramatického systému cizího jazyka umožňující porozumění ústnímu a písemnému projevu, vše v rozsahu, obsahu a kvalitě, jež jsou vymezeny v osnovách jednotlivých jazyků,

b) aktivní řečové dovednosti rozumět cizojazyčnému ústnímu projevu, mluvit cizím jazykem, číst s porozuměním cizojazyčný text a písemně se v cizím jazyce vyjadřovat v rozsahu a kvalitě znalostí výše zmíněných jazykových prostředků,

c) znalost reálií a kultury dotyčné cizojazyčné oblasti včetně znalosti přiměřeného rozsahu příslušné cizojazyčné populárně vědecké a krásné literatury a vztahů cizojazyčné kultury ke kultuře české.

Uvedené okruhy znalostí a dovedností na sebe v průběhu výuky soustavně navazují a vzájemně se prolínají, a to i s poznatky ostatních vyučovacích předmětů, zejména českého jazyka a české literatury, vytvářejíce postupně ucelený systém vědomostí, dovedností a návyků, který má absolventovi studia umožňovat nabyté poznatky a cizojazyčné schopnosti nejen aplikovat, ale i rozvíjet s cílem dále se zdokonalovat v ovládnutí cizího jazyka po stránce teoretické i praktické, popř. se připravovat na složení *státní všeobecné jazykové zkoušky* (viz výše vyhl. MŠMT č. 526/1992) nebo jiné jazykové zkoušky odpovídající úrovně včetně konkursů týkajících se studia v zahraničí. Obecně je třeba chápat výuku p r v n í m u cizímu jazyku na GUK jako otevřený systém ve smyslu celoživotního vzdělávání s širokými možnostmi návazné profesní specializace.

– **Druhý cizí jazyk** – povinný (angličtina, němčina, francouzština, ruština nebo španělština, avšak jiný jazyk než první povinný) počínaje *tercií* až do *oktávy*

C í l e m výuky druhému cizímu jazyku je umožnit studentům, aby si během šestiletého studia zvoleného cizího jazyka osvojili:

a) aktivní znalost lexikálních jazykových prostředků v rozsahu nejméně 3 000 frekvenčně důležitých jednotek a frazeologických obrátů, dále pasivní znalost nejméně 500 dalších jednotek a obrátů, jakož i aktivní znalost základních gramatických jevů cizího jazyka nezbytných k produktivní ústní a písemné komunikaci, navíc pak pasivní znalost dalších důležitých jevů gramatického systému cizího jazyka umožňující porozumění ústnímu a písemnému projevu, vše v rozsahu, obsahu a kvalitě, jež jsou stanoveny osnovami jednotlivých jazyků,

b) aktivní řečové dovednosti rozumět cizojazyčnému ústnímu projevu, mluvit cizím jazykem, číst s porozuměním cizojazyčný text a písemně se v cizím jazyce vyjadřovat v rozsahu a kvalitě znalostí výše zmíněných jazykových prostředků,

c) znalost reálií a kultury dotyčné cizojazyčné oblasti včetně přiměřeného rozsahu znalosti populárně vědecké a krásné literatury, vše v rozsahu zmíněných jazykových prostředků.

Jednotlivé okruhy znalostí a dovedností na sebe v průběhu výuky soustavně navazují a vzájemně se prolínají, a to i s poznatky ostatních vyučovacích předmětů, vytvářejíce postupně ucelený systém vědomostí, dovedností a návyků, který má absolventovi studia umožňovat nabyté poznatky a cizojazyčné schopnosti nejen uplatnit v praktickém životě nebo v dalším studiu, ale i rozvíjet. Osvojené jazykové prostředky a řečové dovednosti

i věcné znalosti mají absolventovi umožnit úspěšně vykonat státní základní jazykovou zkoušku ve smyslu citované vyhlášky MŠMT č. 256/1992, popř. mezinárodně uznávanou jazykovou zkoušku odpovídajícího stupně. Obecně je třeba chápat výuku d r u h é m u povinnému cizímu jazyku na GUK jako nezbytnou součást středoškolského vzdělání a zároveň jako otevřený systém ve smyslu celoživotního odborného vzdělávání.

– **Třetí cizí jazyk** – nepovinný (latina nebo živý jazyk, avšak jiný než první a druhý cizí jazyk) počínaje *kvintou* až do *oktávy*

C í l e m výuky třetímu cizímu jazyku je umožnit studentům, aby si během čtyřletého studia zvoleného cizího jazyka osvojili:

a) aktivní znalost lexikálních jazykových prostředků v rozsahu nejméně 2 000 frekvenčně důležitých jednotek a frazeologických obrátů, dále pasivní znalost alespoň 300 dalších jednotek a frazeologických obrátů, jakož i spolehlivou znalost základních gramatických jevů cizího jazyka nezbytných k porozumění cizojazyčnému textu přiměřené náročnosti, u živého jazyka nezbytných též k produktivní ústní i písemné komunikaci v rozsahu a kvalitě, jež jsou stanoveny osnovami dotyčného jazyka,

b) dovednost rozumět cizojazyčnému textu přiměřeně náročnému, u živého jazyka též dovednost rozumět cizojazyčnému ústnímu projevu, ústně i písemně se v cizím jazyce vyjadřovat v rozsahu a kvalitě ovládnutí jazykových prostředků stanovených osnovami,

c) základní vědomosti o reáliích a kultuře souvisejících s oblastí dotyčného cizího jazyka.

Jednotlivé okruhy znalostí a dovedností na sebe v průběhu výuky soustavně navazují a vzájemně se prolínají, vytvářejíce postupně rozsahově přiměřený, avšak zároveň ucelený systém základních vědomostí, dovedností a návyků, který má absolventovi studia umožnit nabyté poznatky a cizojazyčné schopnosti uplatnit v praxi nebo v dalším studiu s možností dále je rozvíjet ve smyslu celoživotního odborného vzdělávání. – Zvláštní postavení má v tomto smyslu zejména *l a t i n a*, jejíž studium nutno považovat za nedílnou součást jazykového i všeobecného vzdělání především těch gymnazistů, kteří hodlají pokračovat ve studiu na některé vysoké škole univerzitního směru. – Ti, kdo si zvolí místo latiny některý další živý jazyk, mohou jeho čtyřletým pilným studiem dosáhnout úrovně znalostí, která jim umožní úspěšně absolvovat buď státní základní jazykovou zkoušku (viz výše vyhl. MŠMT č. 256/1992), nebo odpovídající stupeň jazykové zkoušky organizované mezinárodními institucemi.

DĚJEPIS A SPOLEČENSKÉ VĚDY

V předkládané učebním plánu je pro tyto předměty počítáno se 4 hodinami výuky týdně. V nižších ročnících studia půjde především o dějepis a občanskou výchovu s jednotlivými vstupy do religionistiky, kulturní antropologie, zeměpisu, literární historie, dějin umění, které vytvoří jeden integrovaný předmět. Ve vyšších ročnících pak přistoupí kapitoly ze sociální antropologie, sociologie a politologie. Současně předpokládáme, že filozofie vytvoří samostatný rozšiřující cyklus přednášek.

Student GUK bude k absolutoriu připravován podle již načrtnutého plánu. Důsledně by měla být rozvíjena jeho schopnost samostatného myšlení, schopnost integrovat poznatky z jednotlivých vyučovacích předmětů. To vše by měl student prokazovat od primy až do oktávy při ústním a písemném projevu. Studenty je třeba vést ke schopnosti komunikace, tvůrčího psaní a k řečnickému projevu.

Cílem takto pojatého integrovaného předmětu je kromě navození schopnosti samostatného historického myšlení v oblasti společenských věd taktéž vytváření a

upevňování historického vědomí, vnímání a chápání přetrvávajících kulturních tradic generací až k současnosti, výchova k lidskosti, vzájemné toleranci, k pochopení minulosti i nesnadné současnosti.

Výuka integrovaného předmětu předpokládá členění do čtyř bloků, které však budou vzájemně propojené. Vzhledem k experimentálnosti předmětu jsme připravili dva programy, které poběží vedle sebe. Pro jednu z prim až oktávu je vypracován cyklický učební plán, pro druhou primu jsme připravili lineární program.

Prima a sekunda

Cyklický program obsáhne období pravěku a starověku, s důrazem na rozvíjení obrazného myšlení začínajících studentů, což současně umožní bezproblémovější adaptaci, vytvoří komunikační příležitosti. Malí studenti budou uvedeni do přizpůsobených standardních osnov dějepisu kapitolou standardních osnov z občanské výchovy a seznámí se s člověkem v rytmu času, včetně popisu jeho kulturních projevů, v propojenosti s pojmy věcnými, budou vedeni světem fantazie a představ k jejich ztvárnění člověkem.

S modelovými situacemi se seznámí v Kolébkách civilizace, kde současně nahlédnou do dějin kultury (mýty, legendy, vstupy do kulturní antropologie). Dále se seznámí s dědictvím antické kulturní tradice a jejím významem pro další lidské společnosti. Poslední kapitola vysvětlí křesťanské tradice a pohanství v propojení s výkladem času z hlediska přírodního, občanského a křesťanského. Výklad učiva všech kapitol bude obsahovat geografickou orientaci, bude zaměřen k poznávání lidských plemen, etnik, jejich životního prostředí a způsobu života. Nebude však vyžadovat rozsáhlejší memorování vědeckých poznatků, chce působit na obrazotvornost, posílit zeměpisnou a orientační představivost. U lineárního běhu bude učivo primy obsahovat obrázky z národních dějin (vlastivědu a religionistiku) a předchozí program bude připraven pro sekundu. Učební plán cyklické sekundy obsáhne učivo raného a vrcholného středověku opět v integraci s občanskou výchovou, vstupy z kulturní antropologie, včetně verbálních cvičení.

Tercie a kvarta

V těžce konfiguraci předmětů bude dále rozvíjeno historické myšlení s důrazem položeným na poznávání národních dějin v období vrcholného středověku (lineární běh), v období novověku až do 70. let 19. století (cyklický běh). Světové dějiny budou pouze dotvářet obraz jednotlivých období. Lineární běh bude pro studenty periodizován podle civilizačních okruhů, včetně raného středověku s charakteristikou městské a vesnické civilizace i pospolitosti. Půjde o přiblížení a chápání mnohotvarosti a mnohovýznamnosti pojmu kultura a kultury, či různost kultur, chápání náboženství (křesťanství, islám, židovské náboženství), seznámení s pojmy národ, stát, atd. Triada: renesance – náboženská reformace – humanismus, následně renesance, baroko a osvícenství vytvoří mezníky a průsečíky dějin civilizace. Učební plán cyklické kvarty obsáhne konec 19. století, první pol. 20. stol., tzn. do roku 1945, ve výběrovém cyklu i léta následující s mezníkem 1993.

Lineární běh

Kvinta a sexta

Lineární běh pokračuje osvícenstvím (konec 18. století), francouzskou revolucí, industrializací především evropské společnosti I. světové války. Sexta je zaměřena na soudobé dějiny, zcelování světa s vysvětlováním historických událostí a společenských procesů, směřujících k pochopení nesnadné současnosti. Národní dějiny se prolínají se

světovými dějinami, z oborů je výrazněji zastoupena politologie, sociální antropologie, sociologie.

Septima

Základem výuky budou vybrané problémy z národních a světových dějin (antika, kořeny vzdělanosti – Evropa, křesťanství, islám, židovské náboženství, vzdělanost, scholastika, univerzity, školství, reformní hnutí, renesance, humanismus, baroko, protireformace, racionalismus a počátky industrializace.) Část z nich přesáhne do rozšiřujících kursů dle zájmu studentů.

Oktáva

Vybrané kapitoly z historie od poloviny 19. století do současnosti, v rozšiřujících kursech vybrané kapitoly z kulturní a sociální antropologie, etnologie, sociologie, politologie.

Cyklický běh

Kvinta a sexta

Základem jsou světové dějiny, studium postupuje opět od pravěké společnosti, starověkých a raně středověkých civilizací přes vrcholný středověk k novověku. Přes studium světových dějin a civilizací dochází k hlubšímu chápání národní historie, k vytváření průsečíků v chápání jednotlivostí, k posilování historického myšlení i k zobecnění skutečností.

Septima a oktáva

Základem zůstává intenzivní studium světových dějin novověku směřující v septimě ke konci 19. století. Poslední ročník obsáhne soudobé světové dějiny taktéž z hlediska politologie.

Rozšiřující kurs

Rozšiřující kurs bude přihlížet k zájmům studentů o jednotlivé obory společenských věd. Mezi volitelné a nepovinné předměty budou zařazeny podle zájmu kursy z religionistiky, kulturní a sociální antropologie, etnografie, etnologie, politologie, sociologie, dějin filozofie), tak aby v průběhu let seznámily studenty s více obory těchto věd a poukázaly na častou návaznost i propojenost.

ZEMĚPIS A EKOLOGIE

Geografické vzdělání zaujímá důležité místo ve všeobecné vzdělanosti a je proto nedílnou součástí gymnaziální přípravy studentů. Geografie jako vědní disciplína má komplexní charakter, a proto ve školní praxi nabízí možnost syntézy dílčích poznatků přírodních a společenských věd. Studenti tak mohou díky duálnímu charakteru geografie získat v rámci možností relativně celistvý pohled na svět a racionálně přistupovat k ekologické problematice.

Prima a sekunda

Zeměpis na GUK navazuje na obsah zeměpisu a vlastivědy na základní škole. Studium v tomto období bude především zaměřeno na osvojení základních znalostí v jednotlivých světadílech a o vlasti. Studenti mají získat bezpečný přehled o regionální problematice světa včetně České republiky. Součástí zeměpisného vzdělávání je také vytváření schopnosti orientace na mapách i čerpání informací z dalších zdrojů.

Tercie a kvarta

V pátém ročníku ZŠ se žáci seznámili se základy obecné fyzické geografie. To znamená, že poznali hlavní složky a pochody, které jsou součástí fyzickogeografické sféry.

V tercii a kvartě je učivo obsahově zaměřeno na socioekonomickou sféru, to je na lidskou společnost a její činnost. Zvláštní zřetel je brán na krajinnou sféru jako výsledek působení přírodních a společenských podmínek a faktorů. Studenti se seznamují se základy obecné ekologie a ekologie člověka. Dokumentaci celého vývoje krajinné sféry je vhodné ukázat na příkladu místní oblasti.

Kvinta

Studenti dosud postupně získávali jen základní geografické poznatky a návyky. Nyní dochází k dalšímu prohlubování dříve získaných znalostí o Zemi podle jednotlivých geosfér fyzickogeografického a socioekonomického subsystému, a to z hlediska analytického a syntetického.

Sexta

Předcházející obecně geografické poznání umožňuje komplexnější chápání světa a vyúsťuje v jeho regionalizaci. Z tohoto hlediska bude podrobněji přistupováno k Evropě se zvláštním zřetelem na státy sousedící s Českou republikou.

Septima a oktáva

Završení geografického vzdělání na GUK vyúsťuje v geografii České republiky a zásadách geografické regionalizace. Ekologická problematika je v tomto smyslu demonstrována na příkladu České republiky. Studenti budou mít možnost v semináři nebo cvičení sami prakticky využívat poznatky a připravovat se na maturitu a vysokoškolské vzdělání.

Rozšiřující kurs

Vyučování ve volitelných hodinách kursu bude zaměřeno na další rozšiřování poznatků ve vztahu k základní části. Studenti budou vedeni k rozvíjení svých schopností prostřednictvím řešení úkolů, které vyplynou z jejich zájmů. Výuka bude probíhat individuálně podle plánů pod vedením vysokoškolských učitelů.

FYZIKA A CHEMIE

Fyziku a chemii budou studenti gymnázia studovat v prvních dvou ročnících jako předmět společný, vedený jedním učitelem (aprobase F-Ch), později samostatně, s úzkými vazbami v uzlových bodech přírodovědné výuky (i s biologií a geologií).

Hlavním výchovně vzdělávacím cílem bude formování pozitivního vztahu žáků k poznávání všeobecně a rozvoj takových produkčních operací, jimiž fyzika a chemie překračují své obory a promítají se do rozvoje schopností exaktně myslet a efektivně pracovat (jak v příštích profesích, tak v běžném životě). Právě fyzika a chemie jsou k tomu nejvhodnějšími předměty, protože umožňují rychlou zpětnou vazbu, ověřování předpokladů pokusem. Úspěšné experimentování navíc stimuluje zájem o další poznávání.

V současné době převládající metoda učitelova výkladu bude nahrazena, resp. doplněna výukou heuristickou. Studenti tak budou vedeni i k jiné domácí přípravě, včetně intelektuálních operací souvisejících s řešeními ve škole probíraných problémů, včetně vyhledávání informací z různých zdrojů ap. V průběhu takto koncipované výuky dojde nového uplatnění i „prvek chyby“: vedením ke kritice vlastního pohledu na okolní svět bude i poznání a přiznání chyby prvkem pozitivním.

Prima a sekunda

Na společném učivu fyziky a chemie, týkajícím se základních přírodovědných pojmů, přírodovědného pozorování, experimentování a měření, bude získáván zájem žáků, rozvíjeny jejich operační dovednosti, pozorovací a heuristicko poznávací schopnosti („co jsem dělal, co jsem pozoroval, jak to vysvětlím“).

Tercie a kvarta

Dosud uvedené záměry (vystačující většinou jen s fenomenologickým výkladem) budou prohlubovány o intelektuálně náročnější postupy analytické a tvořivé, a to na podkladě předmětově odděleného studia všeobecně vzdělávacích základů fyziky a chemie (zhruba v úrovni dosavadního učiva ZŠ). Navíc bude věnována jedna hodina (ve 4. ročníku z globálu biologie) na shrnutí a zhodnocení celého přírodovědného učiva (tedy včetně biologie a geologie) i z pohledu výchovy ekologické.

Kvinta

Úvodní tematický celek¹ bude věnován společné přírodovědné přípravě z oblasti složení a struktury hmoty na bázi vlnově mechanického modelu atomu, která bude základem dalšího studia v jednotlivých předmětech přírodních věd, a to s většími nároky na abstraktní myšlení studentů, než tomu bylo na nižším gymnáziu. (Prevence proti nejednotné terminologii a výkladu obsahu společných přírodovědných pojmů.)

Kvinta – septima

Od kvinty do septimy budou základy fyzikálního a chemického poznání (zhruba v rozsahu redukovaného učiva současného gymnázia), ale zároveň i poznávání, rozvíjeny i s nároky na využívání procesů analyticko-syntetických, umožňujících předvídání konkrétních přírodovědných jevů a dějů. Při vhodných příležitostech předmětově odděleného studia fyziky i chemie bude zařazováno i řešení studentům dostupných problémů (využívání přírodovědných zákonů a prověřování zformulovaných hypotéz experimenty).

V závěrečném tematickém celku septimy¹ bude pamatováno na shrnutí a filosofické zobecnění základů přírodovědného poznání a poznávání (tedy opět společně a biologií a geologií); záměrem bude dotvořit jednotný přírodovědný obraz světa ve vědomí žáků.

Rozšiřující kurs

Volitelná a nepovinná výuka fyziky a chemie bude na výuku základní (povinnou) úzce navazovat. Nepůjde však obvykle o bezprostřední prohlubování a rozšiřování této výuky, ale spíše o vytváření speciálních vazeb fyziky a chemie vzájemně i s dalšími přírodovědnými obory (fyzikálně-chemické úlohy, chemicko-biologické úlohy, geo-fyzikální úlohy aj.). Studium bude koncipováno především na základě konkrétních experimentálních prací, na spojení fyziky a chemie s praktickým uplatněním těchto oborů v průmyslové a zemědělské výrobě, v denním životě. Důraz bude kladen i na samostatnou a tvořivou práci studentů. V oktávě bude začleněna i příprava va vysokoškolské přijímací řízení.

---

¹V úvodu kvinty a v závěru septimy bude hodinová dotace poskytnuta všemi přírodovědnými předměty (fyzika, chemie, biologie – geologie). Na přípravě i vedení společné přírodovědné výuky se mohou podílet všichni učitelé zainteresovaných předmětů.

BIOLOGIE

Specifický přínos biologického vzdělání v rámci GUK vyplývá jednak ze zvláštní povahy živých systémů včetně člověka, jednak z potřeby integrovaného pohledu na přírodu, který se projevuje zejména v oblasti ekologické výchovy a přírodovědného obrazu světa,

V kognitivní oblasti předpokládáme seznamování studentů s charakteristickými zástupci rostlin a živočichů, aby pochopili existující rozmanitost přírody na straně jedné spolu s poznáváním podstaty životních procesů a jevů a aby znali i existující jednotu přírody a vztahy v ní existující na straně druhé. Zařazení člověka umožní realizovat potřebný humanitní aspekt a naznačí propojenost mezi přírodou a společností. Poznatky budou akcentovat zejména hledisko současné a perspektivní upotřebitelnosti.

V hodnotové oblasti bude kladen důraz na formování úcty k přírodě, na rozvíjení zájmů a postojů, na formování citového vztahu, na rozvíjení smyslu pro krásu přírody. Toho se bude dosahovat zejména bezprostředním kontaktem s živou přírodou. U učiva o člověku bude dominovat navození odpovídajícího vztahu k sobě, k vlastnímu tělu zejména uplatňováním prvků zdravotní výchovy.

Prima

Obsahem učiva bude struktura živočichů. Předpokládá se zejména seznamování s hlavními stavebními plány živočichů, poznávání typických zástupců naší fauny, naznačení evoluce živočišné říše a vysvětlení adaptace živočichů k prostředí. V praktických činnostech budou převažovat reprodukční činnosti (pozorování, popis, určování, práce s lupou a mikroskopem).

Sekunda

V sekundě naváže učivo o člověku. Cílem bude ukázat člověka jako biologicky nejdokonalejšího obratlovce (stavba a funkce orgánů) a současně i jako sociální bytost (životní styl a z něj vyplývající problémy – civilizační choroby, drogy, vztahy mezi lidmi). Důraz bude kladen na posilování vlastní odpovědnosti za svůj zdravotní stav.

V činnostech bude převažovat pozorování a modelové pokusy z fyziologie člověka.

Tercie a kvarta

V tercii se učivo zaměří na vysvětlování podstaty regulace a autoregulace (řídící orgánové soustavy zajišťující konstantnost a homeostázu) a na seznámení s proměnlivostí organismů (dědičnost a variabilita). Důraz bude kladen na poznání funkcí smyslových orgánů, nervové a hormonální soustavy a na vysvětlení významu regulace a autoregulace pro adaptaci k podmínkám prostředí. U proměnlivosti bude rozhodující pochopení toho, že dědičná informace zajišťuje jak jednotu a konstantnost, tak i proměnlivost, která je základem evoluce.

V činnostech bude převažovat modelové a myšlenkové pozorování a pokusy, důraz bude kladen na interpretaci a pochopení zjišťovaných faktů.

V kvartě se bude klást důraz na změnu organismů v průběhu jejich historického vývoje (evoluce) a na seznámení s problematikou ekologie a životního prostředí, kde se předpokládá závěrečná syntéza, případně integrace s učivem fyziky, chemie a zeměpisu. Předpokládá se pochopení, že všechny existující organismy včetně člověka jsou výsledkem historického vývoje, jehož poznání je dosud značně omezené a nedokonalé. Závěrečná integrace bude zejména akcentovat aktivní osobní anagažovanost a vedle negativních příkladů naznačovat možnosti řešení v oblasti změny chování lidí.

Kvinta – septima

Další zaměření uvádíme jen rámcově. V kvintě se předpokládá seznámení s anatomií, morfologií, fyziologií, ekologií a evolucí rostlin, v sextě totéž u živočichů spolu s člověkem. V septimě bude zařazeno učivo biologie člověka, obecně biologický závěr a závěrečný integrovaný pohled na přírodu spolu s fyzikou, chemií a zeměpisem.

Rozšiřující kurs

Rozšiřující kurs bude postupně zaměřen na:

- Prima: upevnění a rozšíření poznatků a na rozvoj individuálních zájmů jednotlivých žáků (akvaristika, ornitologie, entomologie apod.).
- Sekunda: upevnění a rozšíření poznatků a na detailnější probrání zejména zdravotní výchovy (kouření, alkoholismus, drogy, racionální výživa).
- Tercie: rozšíření spektra uváděných příkladů a na hlubší a detailnější poznání podstaty procesů.

MATEMATIKA

Matematické vzdělávání zaujímá bezesporu významné místo v celkovém pojetí gymnaziální přípravy studentů. Je to nedílná součást humanitního vzdělání, např. tím, že rozvíjí logické myšlení studentů, učí je systémovému přístupu k řešení problémů.

Vyučování matematice na GUK je koncipováno tak, aby studenti měli možnost poznat matematiku z jiného pohledu, osvojit si ve vyučování matematice takové vědomosti, dovednosti, ale především metody a formy práce, které jim umožní využívat získané matematické poznatky přímo či nepřímo v jejich budoucí praxi. Proto je třeba výrazně změnit především metody a formy práce v konkrétním vyučovacím procesu. Učivo v základním kursu bude pokrývat svým obsahem a rozsahem standard pro víceleté gymnázium.

Prima

V adaptačním období v matematice na GUK převažují praktické činnosti, experimentování, modelování, ale i nácvik některých algoritmů.

Sekunda – kvarta

Studenti postupně poznají matematiku jako vhodnou metodu pro řešení problémů z různých oborů i z běžného života. Obsahově je toto období zaměřeno na postupné budování pojmů číslo a závislost, první poznatky o významu proměnné v matematice, rozvíjení geometrické představivosti. I nadále převažují v práci studentů praktické činnosti, experimentování, názorné modelování, shromažďování, třídění a vyhodnocování informací a dat. Studenti jsou vedeni k tomu, aby daný problém řešili různými metodami a hledali optimální řešení i optimální cestu k němu. Výrazně je třeba uplatňovat vazby na další vyučovací předměty především z oblasti science a estetické výchovy a využívat historických prvků, které ukazují na významné místo matematiky v rozvoji lidstva.

Kvinta – septima

Studenti postupně poznávají matematiku jako nástroj nejen pro řešení problémů uvnitř matematiky samotné, ale především jako významný nástroj řešení problémů v dalších vyučovacích předmětech a ve světě, který je obklopuje a na jehož přetváření se připravují. Osvojují si proto takové vědomosti, dovednosti a metody práce, které

jim umožňují postupně přecházet od experimentálního a většinou neúplného řešení problémů k řešení komplexnějšímu, hypotézy nejen vyslovují, ale učí se provádět jejich lokální a v některých případech i úplné důkazy. Jednotlivé tematické celky učiva (v rozsahu humanitně zaměřeného gymnázia) k tomu poskytují dostatek prostoru, ovšem za předpokladu, že nebudou vyučovány klasicky. V poznatkové struktuře žáka by tak měly být postupně dobudovány a upevněny základní matematické pojmy, student by měl chápat základní interdisciplinární vztahy uvnitř matematiky a být schopen využívat získaných poznatků mimo matematiku.

Oktáva

Studenti se učí nahlížet na matematiku jako na systém s určitou strukturou. Mají možnost sami zařazovat vybrané matematické pojmy do celkové struktury odborné matematiky, odhalovat přitom některé obecnější matematické zákonitosti a souvislosti (např. vazby mezi algebrou a geometrií, různé algebraické struktury apod.)

Je to také období, ve kterém budou moci ti, kteří si pro další studium vybrali obory vyžadující širší matematické vzdělání, studovat hlouběji potřebné matematické disciplíny.

Rozšiřující kurs

Studenti, kteří projeví zájem zabývat se matematikou hlouběji, mohou zapsat ještě *rozšiřující kurs*, kde vyučování bude orientováno dvěma základními směry (což nevyklučuje i další možnosti zaměření, pokud studenti projeví zájem). Předpokládáme, že studenti budou mít především zájem o otázky související s využitím výpočetní techniky při řešení matematických problémů (např. rozvíjení metod souvisejících s využíváním počítačové grafiky studenty výtvarně nebo technicky zaměřenými), o finanční matematiku, o statistické metody zpracování dat nebo o hlubší teoretickou nadstavbu, pokud předpokládají, že budou dále intenzivně studovat matematiku. Očekáváme proto, že jednotliví studenti nebo malé skupiny studentů budou pracovat samostatně podle individuálních studijních plánů a pod vedením zkušených vysokoškolských učitelů.

ESTETICKÁ VÝCHOVA

Estetická výchova na gymnáziu má své místo především ve specializovaných estetickovýchovných předmětech: hudební, výtvarné výchově, literární výchově a výchovné dramatičce. Mimo specializované předměty nachází estetická výchova uplatnění tam, kde studenti v jakémkoliv oboru pronikají hlouběji k vnitřnímu řádu jeho forem a objevují tak jeho specifické estetické hodnoty.

Estetická výchova vnáší do gymnaziální přípravy osobitý tvůrčí rozměr a zvláštní zřetel k individuálním výrazovým projevům studenta. Rozvíjí tvořivost, zrakovou, sluchovou a pohybovou fantazii, představivost i paměť, kultivuje smyslové vnímání, obohacuje schopnosti symbolického vyjadřování, komunikace. Poskytuje studentům prostředky k objevování komplexních hodnot – harmonie, uměřenosti, integrity aj. Vytváří podmínky pro psychosociální poznávání a sebepoznávání, motivuje ke zkvalitňování vztahů k lidem, přírodě i věcem. V neposlední řadě rozšiřuje a prohlubuje estetická výchova kulturní rozhled, aktivizuje a rozvíjí kulturní zájmy.

Základní rysy pojetí estetické výchovy na GUK:

- výraz, činnost
(Východiskem pro výchovné situace je vlastní výrazový projev studentů, resp. transformace nebo parafráze uměleckých děl; závažnou roli ve výrazovém projevu hraje gesto jako východisko pro dramatický, hudební i výtvarný projev.)

- zážitek
(Základem pro objevení estetické a umělecké hodnoty je přímý estetický zážitek.)
- komunikace, dialog
(Výchovným cílem i prostředkem je komunikace, dialog, z něhož vyrůstá poznání.)
- tvořivost, představivost, fantazie
(Výchovným cílem i prostředkem je rozvíjení dispozic k tvořivému přístupu ke světu, zejména k osobitosti a pružnosti myšlení.)
- spontánní koncept
(Ve výrazovém projevu a v náhledu na hodnoty se učitel opírá o vlastní autentickou zkušenost – spontánní koncept – studentů a vytváří podmínky ke srovnávání různých přístupů ke světu.)
- motivovanost
(Cílem i prostředkem výchovné práce je zájem studenta, jeho vstřícnost k předmětu.)

Prima a sekunda

Počáteční (adaptační) blok estetické výchovy na GUK je charakterizován snahou o překlenutí případných zábran v tvořivě výrazovém projevu. Převažuje soustředění na výrazové a komunikativní stránky produkce i recepce.

Cílem bloku je navození vstřícného vztahu k výrazovému projevu a probouzení citlivosti ke vnímání tvůrčího sdělení.

Tercie a kvarta

Třetí a čtvrtý ročník je zaměřen na diferenciaci a rozvíjení dispozic k estetickému hodnocení v těsné vazbě na vlastní tvořivě výrazový projev studentů. Převažuje soustředění na komunikativní (dialogické) stránky projevu, spojené s dovedností argumentovat svoje estetické soudy a zároveň tolerovat rozdílná mínění.

Cílem bloku je přivést studenty k samostatnému, osobitému usuzování i originálnímu projevu, k dovednosti komunikovat svoje názory, argumentovat a s pochopením přistupovat k názorům druhých.

Kvinta – septima

Od pátého do sedmého ročníku je v estetické výchově výrazněji zvyšován podíl uvědomělého náhledu a vědomí souvislostí. Stále závažnější roli hrají zájmové výběrové (rozšiřující) složky výchovy. Do popředí vystupuje snaha o prohloubení komplexity a integrity tvůrčího projevu i estetických soudů. Středem zájmu je pluralita hledisek spojená s objevováním širších historických, teoretických a mezioborových kontextů.

Závažnou roli hraje součinnost jednotlivých disciplín, která přináší studentům poznání rozmanitosti forem integrovaných společným obsahem - tématem. Integrace může dospět až k metodě projektu, v němž je téma studenty zpracováváno z mnoha různých hledisek, estetických i praktických. Převažuje soustředění na specifické vlastnosti estetické (umělecké) formy a jejích funkcí.

Cílem bloku je především rozvíjení specifického estetickouměleckého myšlení ve vztahu k prohlubování historických a estetickovědních znalostí. *Oktáva*

Maturitní ročník je charakterizován snahou o syntetizaci dosavadních poznatků a samostatnost. Dává plný prostor teoretickým a prohloubeným praktickým složkám

estetické výchovy. Je zaměřen na individuální programy studentů směřující k plnému rozvoji jejich dispozic a k přípravě na maturitní a pomaturitní nároky.

Rozšiřující kurs

Estetická výchova je typická svým zaměřením na individualitu osobnosti. Proto je výběrová příprava důležitým rozvedením obsahu základních estetickovýchovných kursů. Obohacuje jedinečné zájmy a hodnoty studentů, prohlubuje jejich seberealizaci. Má dva doplňující se směry – praktický, zaměřený více na tvorbu, a teoretický, zaměřený více na reflexi, na estetickovědní a uměnovědní přístup. Oba směry se buď setkávají a prolínají v jediné volitelné disciplíně, nebo může každý z nich vytvářet vlastní předmět, podle převažujícího zaměření studentů.

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Tělesná výchova na GUK bude zaměřena na dosahování cílů ve třech základních oblastech – zdravotní, výchovné a vzdělávací.

V oblasti zdravotní půjde zejména o všestranný, rovnoměrný a zdravý vývoj organismu v jednotě fyzického a duševního, o kompenzaci jednostranného zatížení výukou v ostatních předmětech a vyrovnávání hypokinetického způsobu života, o rovnoměrný rozvoj pohybových schopností, optimální zvyšování úrovně tělesné zdatnosti a odolnosti, o zvyšování úrovně tělesné výkonnosti ve vybraných pohybových aktivitách.

V oblasti výchovné půjde především o utváření kladného vztahu studentů k pohybové aktivitě, a tím o položení základů celoživotní orientace na aktivní a zdravý přístup k životu a tělesné kultuře, se zdůrazněním kompenzačního a zdravotního významu tělesné výchovy. Dále půjde o rozvoj estetického citění a vkusu jak v pohybové činnosti, tak ve vztazích mezi žáky, o rozvoj tvůrčích schopností a společensky pozitivních mravních a morálně volných kvalit.

V oblasti vzdělávací půjde o utváření a prohlubování základních pohybových dovedností v rozmanitých pohybových činnostech a sportovních odvětvích, o zprostředkování nejdůležitějších vědomostí o tělesné kultuře a jejím místu v životě člověka i společnosti, o zásadách provádění tělovýchovných aktivit, zejména z hlediska jejich optimálního zdravotního působení, o dodržování hygienických zásad atd.

Tělesná výchova žáků s oslabeným zdravím (tj. žáků zařazených do III. zdravotní skupiny) bude přispívat k odstranění nebo kompenzaci jejich zdravotních obtíží a současně bude plnit výše uvedené cíle předmětu s přihlédnutím k druhu a stupni oslabení. Žáci, kteří nejsou zařazeni ze zdravotních důvodů ani do této skupiny, budou na základě doporučení lékaře uvolněni z tělesných cvičení na předem přesně stanovené období.

Dosahování těchto cílů bude podřízena i volba vhodných a diferencovaných didaktických prostředků, zejména takových forem a metod práce, které mají na zřeteli kladný prožitek z aktivní pohybové činnosti, které preferují pozitivní prožívání aktivní pohybové činnosti studentů (na úkor výkonové motivace, která stimuluje většinou jen nadané jedince). Také systém hodnocení a klasifikace bude založen spíše na intraindividuálních vztahových normách než na klasických vztahových normách kritériálních a sociálních (interindividuálních).

Z obsahového hlediska bude výuka v rámci možností školy orientována jak na tradiční pohybové aktivity a sportovní odvětví (gymnastika a tance, atletika, sportovní hry, plavání, úpoly, kondiční cvičení apod.), tak na pohybové aktivity moderní či méně známé, zejména v oblasti her, rytmické a kondiční gymnastiky, sportů a pobytu v přírodě apod.

Součástí tělesné výchovy jsou i dva lyžařské kursy v 1. a 5. ročníku a dva sportovní kursy v 3. a 7. roč.

Nepovinný předmět "Sport" bude svými cíli v obecné rovině navazovat na povinnou tělesnou výchovu s prohloubeným zřetelem na zvyšování tělesné zdatnosti a výkonnosti v konkrétních sportovních odvětvích, která budou vybrána podle možností školy, zájmu žáků a specializace učitelů. Obsah výuky i formy a metody práce budou diferencovány pro studenty s rozdílnou úrovní psychomotorického vývoje a somatotypu. U talentovaných žáků budou zaměřeny i na sportovní trénink a na přípravu a účast v soutěžích v příslušných druzích sportu. Ve výchovné oblasti bude (kromě obecných cílů TV) kladen důraz na vytváření sportovního ducha školy, smyslu pro fair play, na pozitivní mezilidské vztahy a osobní mravní a charakterové kvality.

Gymnázium Univerzity Karlovy

Smlouva o spolupráci při zajišťování činnosti Gymnázia Univerzity Karlovy

Idea Akademického gymnasia má v Praze již téměř čtyřsetletou tradici. Za jeho předchůdce můžeme považovat střední školu při pražské univerzitě přelomu 16. a 17. století, na níž vyučovali univerzitní profesori. Tuto tradici převzalo i jezuitské školství zaměřené na studium humanitních oborů, stejně jako sekularizované Akademické gymnasium 18. – 20. století, které udržovalo kontakt s Univerzitou Karlovou přípravou budoucích univerzitních učitelů na pedagogickou dráhu a vysokou úroveň poskytovaného vzdělání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky jako zřizovatel Gymnázia Univerzity Karlovy (dále jen „gymnázium“) a Univerzita Karlova v Praze uzavírají následující smlouvu o spolupráci při zajišťování činnosti gymnázia:

Čl. 1

- (1) Univerzita Karlova propůjčuje gymnáziu právo užívat názvu Univerzity jako součásti názvu gymnázia.
- (2) Ministerstvo se zavazuje působit k tomu, aby činnost gymnázia byla v souladu s dobrým jménem Univerzity.

Čl. 2

- (1) Poradním orgánem ředitele gymnázia bude Rada Univerzity Karlovy pro gymnázium (dále jen „rada“). Radu jmenuje a její členy odvolává rektor Univerzity Karlovy z učitelů a vědeckých pracovníků jednotlivých fakult Univerzity Karlovy zapojených do spolupráce s gymnáziem.
- (2) Předsedou rady je prorektor Univerzity Karlovy pro studijní záležitosti.
- (3) Ředitel gymnázia má právo účastnit se schůzí rady.
- (4) Rada zejména:
  - a) Koordinuje spolupráci Univerzity Karlovy s gymnáziem, zejména v otázkách tvorby a úpravy učebních plánů a v otázkách rozšiřující a nepovinné výuky.
  - b) Koordinuje spolupráci gymnázia s třetími osobami včetně zahraničních institucí.
  - c) Vyjadřuje se ke jmenování ředitele gymnázia a může navrhnout jeho odvolání.
  - d) Podílí se na výběru učitelského sboru gymnázia a spolu s ředitelem dbá o kvalitní obsazení učitelského sboru.

Čl. 3

Zástupci Univerzity Karlovy se účastní práce konkursních komisí při konkursu na ředitele gymnázia. Mají postavení zástupců školské veřejnosti nebo odborníků z oboru.

Čl. 4

- (1) Kmenový učitelský sbor na gymnáziu bude obsazován na základě výběrového řízení.
- (2) Zástupci Univerzity Karlovy se účastní práce konkursních komisí při výběrovém řízení na členy kmenového učitelského sboru gymnázia.

Čl. 5

- (1) Učitelé a vědečtí pracovníci Univerzity Karlovy se podílejí na zajišťování výuky na gymnáziu v rámci svého úvazku na fakultách.
- (2) Rozsah spolupráce uvedené v odstavci 1 upřesňuje na každý školní rok protokol, který uzavírají ředitel gymnázia a prorektor Univerzity Karlovy pro . . . .

Čl. 6

Tato smlouva se uzavírá na neomezenou dobu a lze ji vypovědět vždy do 31. března běžného roku s účinností ke konci běžného školního roku.

Čl. 7

Tato smlouva nabývá účinnosti dnem podpisu oběma smluvními stranami.

Dr. Bartošek
za MŠMT ČR

prof. Palouš
za UK

Datum: 28.6.1993

Datum: 11.6.1993

Seznam odborníků, kteří v současné době spolupracují při přípravě projektu:

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta:

doc. RNDr. Jiří Banýr, CSc., katedra chemie a didaktiky chemie
PhDr. Petr Čornej, CSc., katedra dějin
doc. PhDr. Petr Dostál, CSc., katedra biologie, zdravotní a ekologické výchovy
Oldřich Duzbaba, CSc., katedra hudební výchovy
PhDr. Jana Fellnerová, katedra školní pedagogiky
PaedDr. Jeroným Hájek, katedra tělesné výchovy
doc. RNDr. Milan Hejný, CSc., katedra matematiky a didaktiky matematiky
doc. PhDr. Josef Hendrich, CSc., JASPEX
RNDr. Josef Hofman, CSc., katedra základů techniky
doc. PhDr. Vladimír Hrabal, CSc., katedra školní psychologie
doc. PhDr. Jiří Hrabinec, ČSc., katedra tělesné výchovy
PhDr. Radka Hříbková, CSc., katedra rusistiky a lingvodidaktiky
PhDr. Marie Krákorová, katedra občanské výchovy
RNDr. Marie Kubínová, CSc., katedra matematiky a didaktiky matematiky
PhDr. Helena Kupcová, katedra české literatury
PhDr. Otakar Mališ, CSc., katedra českého jazyka
PhDr. Helena Marinková, katedra školní pedagogiky
PhDr. Jarmila Mojžíšová, katedra školní pedagogiky
doc. RNDr. Jarmila Novotná, CSc., katedra matematiky a didaktiky matematiky
prof. RNDr. Eduard Pachmann, CSc., katedra chemie a didaktiky chemie
PhDr. Věra Pokorná, katedra speciální pedagogiky
PaedDr. Jan Slavík, CSc., katedra výtvarné výchovy

Matematicko fyzikální fakulta:

doc. RNDr. Leo Boček, CSc., katedra didaktiky matematiky
RNDr. Jan Kašpar, CSc., katedra didaktiky matematiky
RNDr. Růžena Kolářová, katedra didaktiky fyziky
doc. RNDr. Oldřich Odvárko, CSc., katedra didaktiky matematiky
RNDr. Milan Rojko, CSc., katedra didaktiky fyziky

Filozofická fakulta:

PhDr. Ondřej Hausenblas, katedra českého a slovenského jazyka
PhDr. Bohuslav Hoffmann, CSc., katedra české a slovenské literatury a literární vědy
prof. PhDr. Miloš Jůzl, katedra estetiky
doc. PhDr. Jana Kovaříková, katedra obecných dějin
doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc., katedra pedagogiky

Přírodovědecká fakulta:

RNDr. Věra Čížková, katedra didaktiky biologie
RNDr. Václav Frajer, katedra regionální geografie, kartografie a oborové didaktiky
doc. RNDr. František Horník, CSc., katedra didaktiky biologie
RNDr. Jan Stoklasa, katedra didaktiky biologie

Fakulta tělesné výchovy a sportu:

doc. Dr. Pavel Tilinger, kabinet pedagogických praxí

Husitská bohoslovecká fakulta:

prof. ThDr. Zdeněk Kučera

3. lékařská fakulta:

MUDr. Hana Provazníková, CSc., Ústav zdraví dětí a mládeže

Jiná pracoviště

RNDr. Jana Dostálová, PCVPP, biologie – přírodopis

Jiřina Lhotská, katedra výchovné dramatiky DAMU

PhDr. Jiří Nosek, Filosofický ústav AVČR

PhDr. Helena Nosková, ZŠ Chodovická, Praha – Horní Počernice

Ivana Šípalová, ZŠ Letohradská 1, Praha 7

Pavel Wild, ZŠ Chodovická, Praha – Horní Počernice